

GEOGRAFIA
DEZINDUSTRIALIZĂRII

CAUZE, CONSECINȚE, PERSPECTIVE.

STUDIU DE CAZ: INDUSTRIA MINIERĂ DIN ROMÂNIA

Lista abrevierilor	6
Lista figurilor	7
Lista tabelor	12
PREFAȚĂ	13
INTRODUCERE	21
METODOLOGIE	26
CAPITOLUL 1. DEZINDUSTRIALIZARE ȘI RECONVERSIE ECONOMICĂ.	
ANALIZA CONCEPTELOR.....	31
1.1 Concepte generale	31
1.2 Stadiul actual al cercetărilor de specialitate	32
CAPITOLUL 2. EVOLUȚIA ȘI CARACTERISTICILE PROCESULUI	
DE INDUSTRIALIZARE ÎN ROMÂNIA.....	63
2.1 Aspecte teoretice privind procesul de industrializare.....	63
2.2 Premisele industrializării în România	67
2.2.1 Nivelul ridicat de ruralizare	68
2.2.2 Decalajele de dezvoltare dintre regiuni	70
2.2.3 Decalaje de dezvoltare față de țările vecine	75
2.2.4 Necesitatea refacerii industriei după cel de-Al Doilea Război Mondial.....	78
2.3 Evoluția procesului de industrializare	79
2.3.1 Modelul sovietic de dezvoltare (1948-1965).....	79
2.3.2 Procesul de naționalizare a industriei	81
2.3.3 Planurile anuale de dezvoltare.....	83
2.3.4 Planurile cincinale de dezvoltare.....	85
2.3.5 Modelul chinezesc și nord-coreean de dezvoltare (1970-1989).....	91
2.3.5.1 Caracteristicile modelului chinezesc de dezvoltare	92
2.3.5.2 Caracteristicile modelului nord-coreean de dezvoltare	93
2.3.5.3 Național-socialismul românesc de inspirație chinezească și nord-coreeană	94
2.4 Bilanțul și consecințele procesului de industrializare.....	105
2.4.1 Schimbarea structurii economiei naționale	105
2.4.2 Creșterea mobilității spațiale a populației	110
2.4.3 Declanșarea procesului de urbanizare	111
2.4.4 Reducerea decalajelor de dezvoltare în teritoriu	114
2.4.5 Impactul asupra mediului și a cadrului natural.....	119
2.5 Procesul de industrializare în presa din perioada 1948-1989	122
2.6 Evoluția procesului de industrializare în alte state socialiste	126
2.7 Studiu de caz. Industria minieră cuprifera	132
2.7.1 Evoluția industriei extractive în perioada 1948-1989.....	132
2.7.1.1 Înființarea exploataților miniere românești în străinătate.....	134
2.7.2 Evoluția industriei miniere cuprifere în perioada 1948-1989.....	138
CAPITOLUL 3. PREMISELE DEZINDUSTRIALIZĂRII: PERIOADA 1980-1989.	145
3.1 Cauzele declinului industriei în perioada 1980-1989.....	145
3.1.1 Impactul crizei internaționale a petrolului asupra industriei românești.....	148
3.1.2 Politica de austeritate și reducerea investițiilor publice.....	151
3.1.3 Înrautățirea condițiilor de trai și scăderea productivității muncii	155
3.1.4 Dezvoltarea proiectelor megalomane în detrimentul rețehnologizării industriei.....	158
3.2 Eșecul proiectelor megalomane. Studiu de caz. Industria minieră.....	159
3.2.1 Întreprinderea Electrocentrale Anina.....	160

3.2.1.1	Exploatarea șisturilor bituminoase la nivel mondial	161
3.2.1.2	Exploatarea șisturilor bituminoase în România	162
3.2.1.3	Eșecul proiectului minier	164
3.2.1.4	Consecințele sistării activității miniere	168
3.2.2	Întreprinderea de Metale Rare	169
3.2.2.1	Exploatarea titanului și a zirconiului la nivel mondial	170
3.2.2.2	Exploatarea titanului și a zirconiului în România	172
3.2.2.3	Eșecul proiectului minier	174
3.2.2.4	Consecințele sistării activității miniere	177
CAPITOLUL 4. DEZINDUSTRIALIZAREA ROMÂNIEI.		
EVOLUȚIE ȘI CARACTERISTICI		
4.1	Perioada tranziției (1990-2000)	181
4.1.1	Restructurarea industriei în perioada tranziției	183
4.1.1.1	Situația industriei în perioada Guvernului Petre Roman (1990-1991)	183
4.1.1.2	Situația industriei în perioada Guvernului Theodor Stoiloian (1991-1992)	191
4.1.1.3	Situația industriei în perioada Guvernului Nicolae Văcăroiu (1992-1996)	196
4.1.1.4	Situația industriei în perioada Guvernului Victor Ciorbea (1996-1998)	201
4.1.1.5	Situația industriei în perioada Guvernului Radu Vasile (1998-1999)	207
4.1.1.6	Situația industriei în perioada Guvernului Mugur Isărescu (1999-2000)	211
4.2	Perioada de preaderare la U.E (2000-2006)	214
4.2.1	Situația industriei în perioada Guvernului Adrian Năstase (2000-2004)	221
4.2.2	Situația industriei în perioada Guvernului Călin Popescu Țăriceanu (2004-2008)	226
4.3	Bilanțul și consecințele procesului de dezindustrializare	231
4.3.1	Consecințele dezindustrializării în perioada tranziției	232
4.3.2	Consecințele dezindustrializării în perioada de preaderare la U.E	240
4.4	Procesul de dezindustrializare în presa din perioada 1990-2015	247
4.5	Procesul dezindustrializării în alte țări ex-socialiste	249
4.6	Studiu de caz. Industria minieră cuprifera	254
4.6.1	Situația industriei extractive în perioada 1990-2015	254
4.6.1.1	Declinul sectorului minier în perioada postdecembristă	255
4.6.1.2	Caracteristicile procesului de restructurare a sectorului minier	259
4.6.1.3	Consecințele procesului de restructurare a sectorului minier	260
4.6.1.4	Restructurarea sectorului minier în alte țări ex-socialiste	268
4.6.2	Declinul industriei miniere cuprifere în perioada 1990-2015	270
4.6.2.1	Caracteristicile dezindustrializării în zona minieră Altân Tepe	274
4.6.2.2	Caracteristicile dezindustrializării în zona minieră Moldova Nouă	282
CAPITOLUL 5. PERSPECTIVELE PROCESULUI DE REINDUSTRIALIZARE ÎN ROMÂNIA		
5.1	Noțiuni introductive privind conceptul de reindustrializare	293
5.2	Evoluția procesului de reindustrializare la nivel internațional	295
5.2.1	Stadiul procesului de reindustrializare în S.U.A	295
5.2.2	Stadiul procesului de reindustrializare în China	297
5.2.3	Stadiul procesului de reindustrializare în Federația Rusă	299
5.2.4	Stadiul procesului de reindustrializare în U.E	301
5.3	Caracteristicile procesului de reindustrializare în România	304
5.3.1	Adoptarea legislației de specialitate	304
5.3.2	Situația industriei în perioada 2007-2015	308

5.3.2.1	Variația producției industriale în perioada 2007-2015	311
5.3.2.2	Dinamica forței de muncă din industrie în perioada 2007-2015	313
5.3.2.3	Probleme de competitivitate ale industriei românești.....	315
5.3.3	Analiza structurii industriei în anul de referință 2013	316
5.3.3.1	Structura industriei pe ramuri de activitate	318
5.3.3.2	Structura industriei după mărimea întreprinderilor	319
5.3.3.3	Structura industriei după cifra de afaceri a întreprinderilor	320
5.3.3.4	Structura industriei după forma de proprietate.....	323
5.4	Analiza provocărilor procesului de reindustrializare în România	324
5.4.1	Probleme de competitivitate a industriei prelucrătoare	327
5.4.2	Repartiția teritorială neuniformă a industriei prelucrătoare	329
5.4.3	Lipsa de corelare a industriei prelucrătoare cu industria extractivă	333
5.4.3.1	Situația industriei extractive în perioada 2007-2016.....	336
5.4.3.2	Structura industriei extractive în anul de referință 2013	338
5.4.4	Perspectivile de dezvoltare a industriei extractive.....	340
5.4.4.1	Proiecte miniere în stadiu de explorare în anul 2016	340
5.4.4.2	Proiecte miniere în stadiu de exploatare în anul 2016.....	343
5.4.4.3	Studiu de caz. Exploatarea de cupru Roșia Poieni	346
5.5	Clusterelor industriale, o soluție pentru reindustrializarea României	355
CONCLUZII		361
REFERINȚE BIBLIOGRAFICE		367

DEZINDUSTRIALIZARE ȘI RECONVERSIE ECONOMICĂ. ANALIZA CONCEPTELOR

1.1 Concepte generale

Dezindustrializarea și reconversia economică sunt două procese complexe care au făcut obiectul cercetărilor științifice începând cu a doua jumătate a sec. XX. Urmare a consecințelor multiple la nivel economic și social, dezindustrializarea și reconversia economică au fost studiate de specialiști din domenii diferite: geografi, economiști, sociologi, istorici, politologi, medici etc.

Întrucât dezindustrializarea și reconversia economică pot avea o multitudine de factori și cauze, cele două procese au fost definite, explicate și interpretate diferit. Din analiza literaturii de specialitate se observă că majoritatea definițiilor sunt complementare sau contradictorii. În prezent, în lumea academică, nu există un consens cu privire la caracteristicile celor două procese.

Sunt autori care consideră că dezindustrializarea reprezintă un fenomen patologic, cu urmări grave la nivel economic și social. Alți cercetători susțin că procesul poate fi chiar benefic pentru evoluția și dezvoltarea unei țări.

Unii geografi, economiști și sociologi observă că dezindustrializarea este o consecință a unor factori interni printre care eșecul politicilor industriale, a privatizărilor ratate etc. Alte lucrări de specialitate demonstrează că dezindustrializarea este un proces indus și o consecință a factorilor externi, respectiv a globalizării, a contextului internațional, a relațiilor politice și economice dintre state etc.

Din studiul literaturii de specialitate se observă că dezindustrializarea și reconversia economică au fost definite și caracterizate diferit mai ales în funcție de experiențele personale ale cercetătorilor în țările de origine. De asemenea, se constată că ambele procese au un caracter ciclic la nivel global.

Istoria ne arată că țările capitaliste au suferit procese de dezindustrializare și reconversie economică după criza internațională a petrolului din anul 1973, cu două decenii înaintea țărilor socialiste

(n.r. - în care aceste procese au fost specifice perioadelor de tranziție de după anul 1990).

În lumea științifică există însă un consens cu privire la existența unei relații de corelație dintre cele două procese. Geografii, economiștii, sociologii și politologii susțin la unison că dezindustrializarea poate avea consecințe negative în lipsa politicilor de reconversie economică. De asemenea, cercetătorii mai consideră că dezindustrializarea poate fi o consecință directă a falimentului programelor de reconversie economică.

Cert este că, în ultimele decenii, datorită implicațiilor multiple la nivel politic, economic, și social, dezindustrializarea și reconversia economică au devenit două subiecte de interes major atât pentru lumea științifică cât și pentru autorități.

1.2 Stadiul actual al cercetărilor de specialitate

Unul dintre primii cercetători care au definit și studiat procesul dezindustrializării este economistul britanic Robert Rowthorn, profesor emerit al Universității Cambridge. În anul 1987, Rowthorn și J.R. Wells au publicat lucrarea „De-industrialization and Foreign Trade”.

În cadrul studiului au fost analizate transformările suferite de economia Marii Britanii după sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial. Marea Britanie a fost prima țară industrializată și prima putere industrială a lumii până la începutul sec. XX. În lucrarea citată identificăm una dintre primele definiții ale dezindustrializării. Dezindustrializarea reprezintă scăderea ponderii industriei în totalul forței de muncă a unei țări (Rowthorn și Wells, 1987)¹.

Rowthorn consideră că procesul de reducere a forței de muncă din industria unei țări nu este, întodeauna, un fenomen patologic. Economistul britanic demonstrează că procesul poate influența pozitiv dezvoltarea unei țări, însă numai dacă este precedat de un program eficient de reconversie economică, pentru a evita apariția șomajului și a sărăciei. Reconversia economică reprezintă un proces de transformare structurală care prevede înlocuirea unei activități cu o alta, utilizând aceleași resurse naturale și umane (Compa, 1985)².

¹ Rowthorn R., Wells J.R., 1987, De-industrialization and foreign trade, Cambridge, Cambridge University Press, p. 5

² Compa L., 1985, Economic Conversation: Conversion & the Labor Movement, New York, Cornell University ILR School, Labor Research Review vol. 1, nr. 7, p. 1

Respect pentru oameni și cărți

- „Dezindustrializare pozitivă” se produce atunci când forța de muncă disponibilizată din industrie este absorbită cu succes de sectorul serviciilor;
- „Dezindustrializare negativă” este atunci când sectorul terțiar nu oferă locuri de muncă suficiente pentru persoanele disponibilizate din industrie și așa apar șomajul și sărăcia;
- „Dezindustrializare neutră” se manifestă atunci când forța de muncă disponibilizată din industrie este integrată parțial în sectorul serviciilor, dar șomajul nu provoacă sărăcie în masă;

Rowthorn și Wells identifică „dezindustrializare pozitivă” în cazul Japoniei. În perioada 1970-1998, ponderea industriei în Produsul Intern Brut (P.I.B.) al Japoniei a scăzut de la 44% la 30%, în contextul în care aportul serviciilor a crescut de la 20%, la peste 30% (Kimura și Schulz, 2003)⁴. În Japonia a existat o politică eficientă de reconversie economică care a dus la creșterea accelerată a productivității sectorului serviciilor pentru a compensa pierderile cauzate prin declinul sectorului de producție (Fukao, 2010)⁵.

În lucrarea „De-industrialization and Foreign Trade”, Robert Rowthorn și J.R. Wells observă „dezindustrializarea negativă” în țara lor de origine, Marea Britanie. După anul 1973, Marea Britanie a înregistrat o rată anuală de scădere a forței de muncă în industrie de 2.6% (Kitson, Michie, 2012)⁶. După sfârșitul celui de-Al Doilea Război Mondial, economia statului insular a înregistrat un trend descendent din cauza declinului producției industriale și a mineritului. Consecințele au fost negative: creșterea numărului șomerilor, a

³ Rowthorn R., Wells J.R., 1987, De-industrialization and foreign trade, Cambridge, Cambridge University Press, p. 6

⁴ Kimura T., Schulz M., 2003, Industry in Japan, Structural Change, Productivity, and Changes for Growth, Tokyo, Fujitsu Research Institute, Economic Research Center, p. 13

⁵ Fukao K., 2010, Service Sector Productivity in Japan: The key to future economic growth, Tokyo, The Research Institute of Economy, Trade, Industry, p. 4

⁶ Kitson M., Michie J., The Deindustrial Revolution: The Rise and Fall of U.K. Manufacturing 1870-2010, Cambridge, Center for Business Research, Working Paper nr. 459, p. 9

asistaților sociali și a imigranților din fostele colonii etc (Pierce, 2009)⁷.

O analiză a publicației „Business Insider”, publicată în data de 18 noiembrie 2011, intitulată „21 sad facts about the Deindustrialization of Great Britain” sintetizează consecințele nefaste ale procesului: dacă la începutul anului 1950, economia Marii Britanii realiza 10% dintre exporturile mondiale, în anul 2011 mai asigură doar 3%; în anul 1960, în industria auto erau angajați peste un milion de salariați, iar în anul 2011 doar 180.000; în anul 1983 erau exploatate 170 de mine de cărbuni, iar, în anul 2009, doar patru etc (Taylor, 2011)⁸.

Robert Rowthorn identifică „dezindustrializarea neutră” în cazul Belgiei. În intervalul 1973-1982, Belgia a înregistrat o creștere a veniturilor pe cap de locuitor de 17%, o majorare a salariilor de 14% și o reducere a forței de muncă în industrie de 25% (Rowthorn și Wells, 1987)⁹.

Economistul britanic observă că în cazul Belgiei, dezindustrializarea nu a avut un impact puternic întrucât statul a avut resurse financiare pentru a acorda ajutoare sociale persoanelor disponibilizate.

Teoria elaborată în anul 1987 de Robert Rowthorn și J.R. Wells necesită, în prezent, o cercetare mai amănunțită întrucât nu face referire la varianta înlocuirii forței de muncă cu echipamente și tehnologii, altfel spus la automatizarea procesului de producție (Vrizer, 2001)¹⁰.

În anul 2001, geograful sloven Igor Vrizer a publicat studiul „The latest concepts of Economic geography” în care arată că întreprinderile pot opta pentru înlocuirea angajaților cu tehnologii și echipamente în vederea eficientizării producției. Procesul nu duce, în opinia geografului, la dezindustrializare, ci la dezvoltarea activității de producție.

Dezindustrializarea nu poate fi astfel o consecință a deciziilor întreprinderilor de a produce o cantitate mai mare de produse cu un

⁷ Pierce D., 2009, Decolonization and the Collapse of the British Empire, Student Pulse 1, nr. 10, p. 1

⁸ Taylor A., 2011, 21 Sad Facts About The Deindustrialization Of Britain, Business Insider [online] <http://www.businessinsider.com/uk-factory-job-loss-oil-2011-11?op=1>

⁹ Rowthorn R., Wells J.R., 1987, De-industrialization and foreign trade, Cambridge, Cambridge University Press, p. 6

¹⁰ Vrizer I., 2001, The latest concepts of Economic geography, Liubliana, Geografski vestnik vol. 73, nr. 1, p. 49

număr mai mic de salariați, ceea ce pune sub semnul întrebării teoria lui Rowthorn (Clark, 1978)¹¹.

Fiona Tragenna, profesor de economie al Universității Cambridge, a aprofundat cercetările inițiate de Robert Rowthorn și J.R. Wells. În anul 2009, Tragenna a publicat studiul „Characterising deindustrialisation: An analysis of changes in manufacturing employment and output internationally”. Fiona Tragenna consideră că definirea procesului de dezindustrializare doar prin prisma reducerii numărului de salariați din sectorul secundar reprezintă o abordare simplistă. Dezindustrializarea reprezintă o scădere a ponderii industriei în totalul forței de muncă și în P.I.B. (Tragenna, 2009)¹².

Profesorul britanic argumentează că efectivul de salariați din industrie poate înregistra perioade normale de scădere și revenire, iar acest proces nu poate avea un impact semnificativ asupra aportului industriei în P.I.B. Această etapă intermediară este denumită „dezindustrializare prematură” (Tragenna, 2015)¹³.

În anul 2015, Fiona Tragenna a publicat o nouă lucrare intitulată „Deindustrialisation, structural change and sustainable economic growth” în care analizează caracteristicile procesului.

„Dezindustrializare prematură” reprezintă o scădere mai redusă a ponderii industriei în totalul forței de muncă și în P.I.B. (Tragenna, 2015)¹⁴. În lucrarea citată, Tragenna observă că procesul este specific mai ales țărilor africane unde industria nu are o pondere ridicată în P.I.B.: Algeria, Angola, Mozambic, Sudan etc. Cu toate acestea, „dezindustrializarea prematură” poate avea efecte negative precum reducerea numărului locurilor de muncă și încetinirea ritmului creșterii economice (Tragenna, 2015)¹⁵.

¹¹ Clark S., 1978, *New Urban Poor*, Ontario, McGraw-Hill Ryerson, p. 42

¹² Tragenna F., 2009, *Characterising deindustrialisation: An analysis of changes in manufacturing employment and output internationally*, Cambridge, Cambridge Journal of Economics vol. 33, nr. 3, p. 434

¹³ Tragenna F., 2015, *Deindustrialisation, structural change and sustainable economic growth*, Industrial Development Report, p. 1

https://www.unido.org/fileadmin/user_media_upgrade/Resources/Publications/EBOOK_IDR2016_FU_LLREPORT.pdf

¹⁴ Tragenna F., 2015, *Deindustrialisation, structural change and sustainable economic growth*, Industrial Development Report, p. 2

https://www.unido.org/fileadmin/user_media_upgrade/Resources/Publications/EBOOK_IDR2016_FU_LLREPORT.pdf

¹⁵ Tragenna F., 2015, *Deindustrialisation, structural change and sustainable economic growth*, Industrial Development Report, p. 31

https://www.unido.org/fileadmin/user_media_upgrade/Resources/Publications/EBOOK_IDR2016_FU_LLREPORT.pdf

În literatura de specialitate, unii autori consideră că dezindustrializarea nu este un fenomen negativ ci unul necesar în evoluția unei economii (Rowthorn și Ramaswamy, 1997)¹⁶. În anul 1997, Robert Rowthorn și Ramana Ramaswamy, în lucrarea „De-industrialization: Causes and Implications”, arată că, în perioada 1970-1994, marile puteri economice - Japonia, S.U.A., Comunitatea Europeană - au înregistrat o scădere a ponderii salariaților în industrie de la 28% la 18%, însă economiile marilor puteri au continuat să se dezvolte datorită avansului sectorului serviciilor. Rowthorn evidențiază că în S.U.A., în perioada 1960-1994, ponderea sectorului serviciilor în totalul forței de muncă a crescut de la 56% la 73%.

Din acest motiv, dezindustrializarea poate reprezenta o etapă necesară în evoluția și dezvoltarea unei economii. Teoria are argumentele următoare (Rowthorn și Ramaswamy, 1997)¹⁷:

- În faza incipientă, economiile au fost bazate pe sectorul primar. Pentru dezvoltarea agriculturii a fost necesară mecanizarea și așa s-a dezvoltat industria;
- În cadrul procesului de industrializare, sectorul secundar a preluat forță de muncă din agricultură;
- Dezvoltarea industriei a necesitat servicii de calitate. Sectorul terțiar a preluat forță de muncă din agricultură și din industrie și așa a apărut dezindustrializarea;

În lucrarea „De-industrialization: Causes and Implications”, dezindustrializarea este descrisă, astfel, ca un proces normal care apare într-o anumită etapă de dezvoltare a unei țări.

Alte studii arată însă că dezindustrializarea nu este, întotdeauna, un proces natural, ci poate fi indus de factori externi (Clingsmith și Williamson, 2005)¹⁸. În lucrarea „Deindustrialization in 18th and 19th century India: Mughal decline, climate shocks and British industrial ascent”, publicată în anul 2005, economiștii David Clingsmith și Jeffrey Williamson, analizează în ce măsură relațiile de vasalitate pot duce la dezindustrializarea și ruralizarea unui stat.

¹⁶ Rowthorn R., Ramaswamy R., 1997, De-industrialization: Causes and Implications, Washington, International Monetary Fund, Research Department, p. 6

¹⁷ Rowthorn R., Ramaswamy R., 1997, De-industrialization: Causes and Implications, Washington, International Monetary Fund, Research Department, p. 6

¹⁸ Clingsmith D., Williamson J., 2005, Deindustrialization in 18th and 19th century India: Mughal decline, climate shocks and British industrial ascent, Explorations in Economic History vol. 45, nr. 3, p. 3

În secolul al XVIII-lea, India a fost unul dintre cei mai mari producători și exportatori de textile din lume. În perioada 1858-1946, India a făcut parte din Imperiul Britanic. Clingingsmith și Williamson arată că, după încorporarea în Imperiul Britanic, începând cu anul 1860, țara a fost transformată într-un importator de produse textile cu o economie agrară.

Observația celor doi economiști este valoroasă întrucât scoate în evidență o nouă caracteristică a procesului: dezindustrializarea poate produce și un transfer al forței de muncă din sectorul secundar în sectorul primar – respectiv procesul de dezindustrializare poate provoca ruralizarea unei țări (Clingingsmith și Williamson, 2005)¹⁹.

Teoria lui Clingingsmith și Williamson completează și în același timp contrazice contribuția științifică a lui Rowthorn și Wells, conform căreia dezindustrializarea presupune un transfer al forței de muncă din sectorul secundar în sectorul serviciilor.

Dacă în secolul al XIX-lea, relațiile de vasalitate și politicile coloniale au contribuit la dezindustrializarea unor state, în secolul XX, una dintre cauzele principale ale procesului a fost cu siguranță relocarea capitalurilor. Dezindustrializarea reprezintă o retragere sistematică a investițiilor din industrie. (Bluestone și Harrison, 1982)²⁰.

În anul 1982, economiștii americani Barry Bluestone și Bennet Harrison au publicat o lucrare de referință: „Deindustrialization of America”. În lucrarea citată este analizat cum S.U.A. au devenit, după anul 1973, prima putere dezindustrializată a lumii.

Astfel, contribuția S.U.A. la exporturile mondiale a scăzut de la 25%, la 17%, iar blocajele economice cauzate de criza internațională a petrolului din anul 1973 au determinat un fenomen de relocare a capitalurilor ce a dus la declinul activității industriale (Bluestone și Harrison, 1982)²¹.

O analiză realizată de publicația Business Insider în data de 2 noiembrie 2011, „19 Sad Facts About The Deindustrialization Of America”, relevă că, în ultimul deceniu, în S.U.A. s-au închis zeci de mii de fabrici și s-au pierdut milioane de locuri de muncă (Synder și

¹⁹ Clingingsmith D., Williamson J., 2005, Deindustrialization in 18th and 19th century India: Mughal decline, climate shocks and British industrial ascent, Explorations in Economic History vol. 45, nr. 3, p. 6

²⁰ Bluestone B., Harrison B., 1982, Deindustrialization of America, New York, Basic Books, p.6

²¹ Bluestone B., Harrison B., 1982, Deindustrialization of America, New York, Basic Books, p.8

2011)²². Bluestone și Harrison identifică patru metode de relocare a capitalurilor care pot provoca dezindustrializare (Bluestone și Harrison, 1982)²³:

- Externalizarea profiturilor;
- Relocarea mijloacelor de producție;
- Relocarea unităților de producție;
- Retragera investițiilor și închiderea unităților de producție;

Sunt evidențiate două tipuri de factori care determină relocarea capitalurilor (Bluestone și Harrison, 1982)²⁴:

- Factori interni: scăderea profiturilor în țara de origine, creșterea costurilor cu forța de muncă, majorarea fiscalității, existența unei mișcări sindicale puternice etc.;
- Factori externi: semnarea unor acorduri între state privind investițiile, apariția unor destinații fiscale atractive, dezvoltarea comunicațiilor și a transporturilor etc.;

Bluestone și Harrison se întreabă dacă procesul de relocare a capitalurilor este unul „moral” în contextul în care dorința industriașilor de creștere a profiturilor nu ține cont de consecințele economice și sociale. Dezindustrializarea, cauzată prin relocarea mijloacelor de producție, privează angajații de locurile de muncă tradiționale și îi determină să se reorienteze spre alte locuri de muncă mai prost plătite în care nu sunt specializați (Bluestone și Harrison, 1982)²⁵.

În urma procesului de relocare a capitalurilor în perioada 1991-2001, marile corporații americane au înființat peste trei milioane de locuri de muncă în străinătate prin „outsourcing” și „offshoring” (Parry, 2004)²⁶. Robert Parry, în lucrarea „Globalization: Threat or Opportunity for the U.S. Economy?”, arată că procesele de „outsourcing” și „offshoring” pot duce la dezindustrializarea unei țări.

Prin „outsourcing” întreprinderile își externalizează o parte a activităților în sarcina altor companii locale, iar prin „offshoring”

²² Synder M., 2011, 19 Sad Facts About The Deindustrialization Of America, Business Insider, p. 1 [online]

<http://www.businessinsider.com/sad-facts-deindustrialization-america-2011-11>

²³ Bluestone B., Harrison B., 1982, Deindustrialization of America, New York, Basic Books, p.7

²⁴ Bluestone B., Harrison B., 1982, Deindustrialization of America, New York, Basic Books, p.15

²⁵ Bluestone B., Harrison B., 1982, Deindustrialization of America, New York, Basic Books, p. 9

²⁶ Parry R., 2004, Globalization: Threat or Opportunity for the U.S. Economy?, San Francisco, Federal Reserve Bank of San Francisco, Economic Letter, p. 2

<http://www.frbsf.org/economic-research/files/el2004-12.pdf>